

Fylkesmannen i Trøndelag

Supplerende vern av naturområder i Trøndelag

Vi viser til e-post fra Fylkesmannen i Trøndelag 06.11.2018, med invitasjon til å komme med forslag til aktuelle områder til supplerende vern, som ikke omfattes av de pågående prosessene for skogvern og marint vern.

I Trøndelag er det i tillegg til barskog og flommarkskog gjennomført tematiske verneplaner for sjøfugl, våtmark, edellauvskog og myr. I tillegg til supplerende og utvidelser av eksisterende verneområder innenfor disse hovednaturtypene, er det behov for systematisk gjennomgang av naturtyper som ikke er inkludert i de tematiske verneplanene.

I rapport om «Forslag til plan for supplerende vern» (Miljødirektoratet 2017) legger Miljødirektoratet vekt på rødlistede naturtyper. Det må derfor legges særlig vekt på naturtyper i den nye rødlista for 2018. Også andre naturtyper må vurderes, bl.a. for å sikre mangfoldet og for å få helhetlige og varierte områder med god økologisk funksjon.

Revisjon av eksisterende tematiske verneplaner og verneområder

Mange eksisterende reservater har fått en for snever avgrensning, og har behov for utvidelse for å inkludere vesentlige verneverdier og sikre dem mot uheldig påvirkning. Spesielt gjelder dette verneområder i lavlandet. Det er også behov for en gjennomgang av alle de tematiske verneplanene for sikre at de har fått med variasjonen innenfor hovednaturtypen, samt de rødlistede naturtypene som er truede (kritisk truet (CR), sterkt truet (EN), sårbar (VU)) og nær truede (NT) naturtyper innenfor sitt tema.

Myrreservatene har ofte fått en for snever avgrensning. For at en myr skal kunne bevares på sikt er det nødvendig at vannhusholdningen opprettholdes. Vannhusholdningen er avhengig av arealer omkring myra. Det er derfor særlig viktig å vurdere behovet for utvidelse av myrreservatene i lavlandet, både for å få med hele myrarealet og for å hindre drenering.

Kilder er i liten grad vernet. *Sørlig kaldkilde* (VU) dekker små områder som bør inkluderes i større områder med myr, skog e.l. der det er mulig.

Naturtyper som ikke er inkludert i de eksisterende tematiske verneplanene

Trøndelag har mange naturtyper som ikke er inkludert i de tematiske verneplanene, og som har behov for vern. Vi har spesielt tenkt på følgende:

Ferskvann

Innsjøer er utsatt for forurensing, regulering og inngrep, og i tillegg til kalksjøer er flere innsjøtyper vurdert som truet eller nær truet. Dette er derfor naturtyper som bør med i en supplerende verneplan. *Kalkrik helofyttsump* (VU), er nær knyttet til kalksjøer, og bør vurderes sammen med disse.

Elvevannmasser (nær truet -- NT) er utsatt for forurensing, regulering, og inngrep. Det samme gjelder *meandrerende elveløp* (VU), *kroksjøer* (NT), *elveslette* (NT), *delta* (VU) og *åpen flomfastmark* (NT)

Alle disse naturtypene er knyttet til elveløp, og er stort sett i liten grad vernet. De bør derfor vurderes i en supplerende verneplan. Elver som er vernet mot vassdragsregulering bør prioriteres.

Fosser har det så vidt vi vet ikke vært fokus på ved vern. De er heller ikke nevnt (eller vurdert?) i den nye rødlista for naturtyper ut over vurderingen av vannmasser. Det er rimelig å anta at det oksygenrike vannet i fosser og stryk gir spesielle forhold for plante- og dyreliv. *Fosseberg* (VU) og *Fosse-eng* (VU) er knyttet til fosser. Vassdragsregulering fører til et sterkt press på fossene, og det er derfor behov for å verne et representativt utvalg.

Kulturlandskap og åpent lavland

Det er vernet relativt lite kulturlandskap og kulturmarkstyper, og det er stort behov for å ta vare på slik natur. Ofte er det imidlertid manglende skjøtsel som er det største problemet. Vern må derfor kombineres med skjøtsel. Dette gjelder bl.a. *slåttemark* (CR), *semi-naturlig eng* (beite-eng – VU) og *semi-naturlig myr* (såttemyr –EN). *Åpen grunnendt kalkrik mark i lavlandet* (VU) er også en naturtype som gjerne er kulturpåvirket, men vi er usikre på hvor mye det er av denne naturtypen i Trøndelag.

I Trøndelag har vi bl.a. mye *kystlynghei* (EN), og strandområder med rødlistede naturtyper som *strandeng* (VU), *strandvoll* (NT) og *sanddynemark* (VU). Det har vært lite fokus på vern av havstrandområder. Det bør derfor vurderes om de beste lokalitetene er tilstrekkelig godt representert innenfor eksisterende vern på kysten, og om det er aktuelt med utvidelser eller nye verneområder.

Fuglefjelleng og fugletopp (VU) finnes innenfor flere verneområder med sjøfugl, men det har vært lite fokus på denne naturtypen. Det bør vurderes om de beste lokalitetene er tilstrekkelig godt representert innenfor eksisterende vern, og om det er aktuelt med utvidelser eller nye verneområder.

Geotoper (Spesielt verdifulle geologiske forekomster)

Spesielle verdifulle geologiske lokaliteter har også behov for vern. NGU har en database for geologisk mangfold, med spesielle geologiske forekomster der de også har vurdert den naturvitenskapelige verdien til områdene.

For ca. 30 år siden ble det laget *kvartærgeologiske verneplaner* for Trøndelag. Disse ble ikke fulgt opp med vern, bl.a. fordi vern av kvartærgeologi den gangen viste seg å bli svært kostbart. Områdene i disse verneplanene bør vurderes på nytt nå.

Trøndelag har store leiområder under marin grense, og her finnes det spesielle naturtyper som det ikke har vært fokus på tidligere. *Silt- og leirskred* (EN) er knyttet til ravinlandskapet her, og *leirskredgrop* (NT) finnes i kvikkleireområder.

Kalkgrotter (VU) og kystgrotter (NT) er også naturtyper der det har vært lite fokus på vern.

Forslag til lokaliteter:

Vi har tre konkrete forslag til utvidelse av eksisterende verneområder eller etablering av nye. *Bjørnmyra* er valgt ut som eksempel på revisjon av eksisterende verneområde. *Garbergelva* er eksempel på et område med økologisk nettverk av flere naturtyper der elveløp, fosser, bergkløft og fossesprutsoner er representert. *Hyttfossen* er eksempel på geologisk verneverdig område.

Fig 1: Oversiktskart som viser *Bjørnmyra* naturreservat (utvidelse), *Hyttfossen* (nytt verneområde) og *Garbergelva* (nytt område)

Bjørnmyra naturreservat i Trondheim kommune er en av de få gjenværende høgmyrene i Trøndelag, og eksempel på et myrreservat i lavlandet med behov for utvidelse. Deler av myra (spesielt deler av kantskogen og laggen) ligger utenfor reservatet, og i tillegg er det behov for å ta med arealer like utenfor myra for å sikre den mot drenering. Reservatet bør derfor utvides.

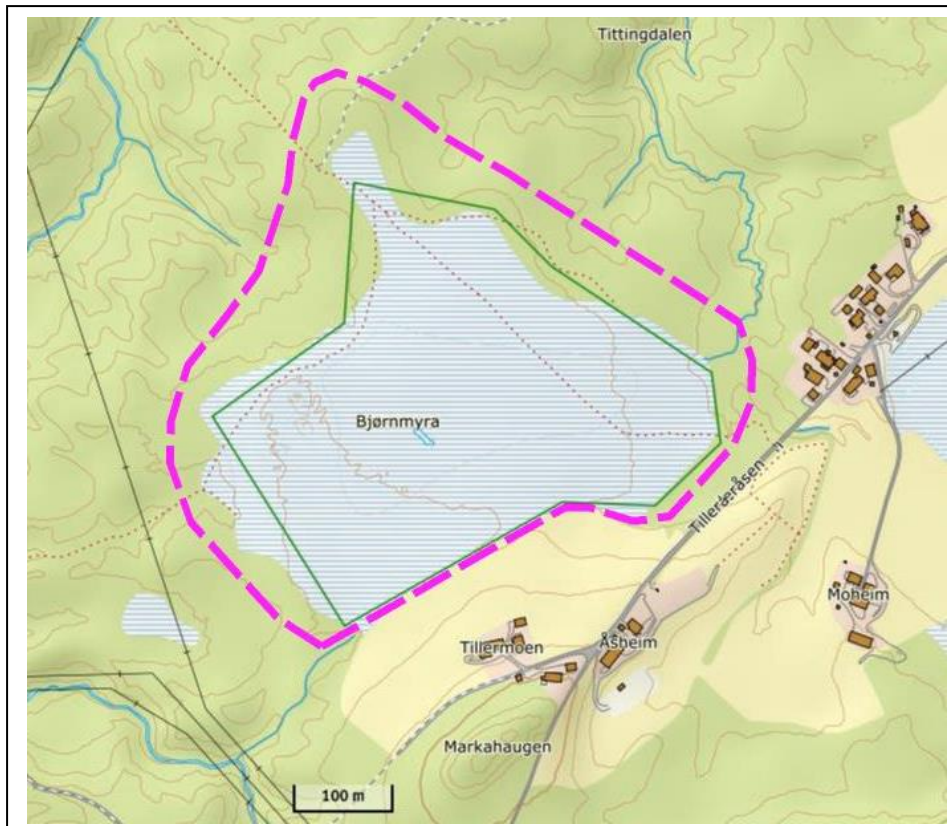

Fig 2: Forslag til utvidelse av Bjørnmyra naturreservat.

Garbergelva representerer et 30 km langt vassdrag som starter i fjellet innenfor Skarvan – Roltdalen nasjonalpark, går videre gjennom myrområdene i Stråsjøen - Presøyan naturreservat, og fortsetter gjennom et fosserikt skoglandskap før den ender i jordbrukslandskapet ved Selbusjøen.

Fra Stråsjøen til Selbusjøen er det et fall på ca. 300 m og i alt 18 fosser som er mellom 5 og 30 m høye. Det er planlagt et småkraftverk (Prestfossan kraftverk) der Fylkesmannen har lagt inn innsigelse som er til behandling nå. Denne utbyggingen omfatter 13 av fossene og et fall på ca. 200 m. Garbergelva er av Naturvernforbundet prioritert som et av 12 prioriterte vassdrag i Norge (2008). Ved å verne elva nedenfor Stråsjøen er det mulig å verne dette helhetlige og varierte vassdraget, med store verneverdier fra lavlandet og opp i fjellet. Her er det bl.a. kartlagt bekkekløft med verdi A, flere rødlistede mosearter og de rødlistede naturtypene *fosseberg* (VU) og *fosse-eng* (VU). Nedre del av elven er kartlagt som viktig bekke- og fossedrag med verdi B.

Fig 3: Strekning av Garbergelva som foreslås sikret ved vern.

Hyttfossen

Hyttfossen er blant de best bevarte putelavastrukturene i landet, som er synlige etter tørrlegging av Nidelven. Putelavaen får sin spesielle struktur når den stivner under vann, og her er det påvist minst 25 separate lavastrømmer. Området ble i sin tid foreslått som et Geosite område, hvilket innebærer at det den gang ble vurdert å være en lokalitet av nasjonal betydning

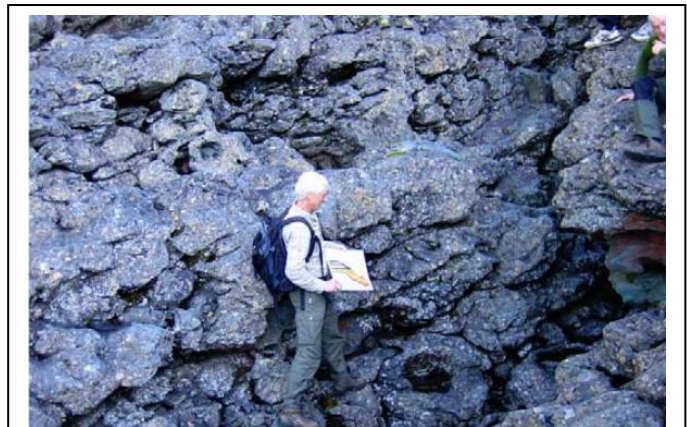

Fig 4: Putelava ved Hyttfossen

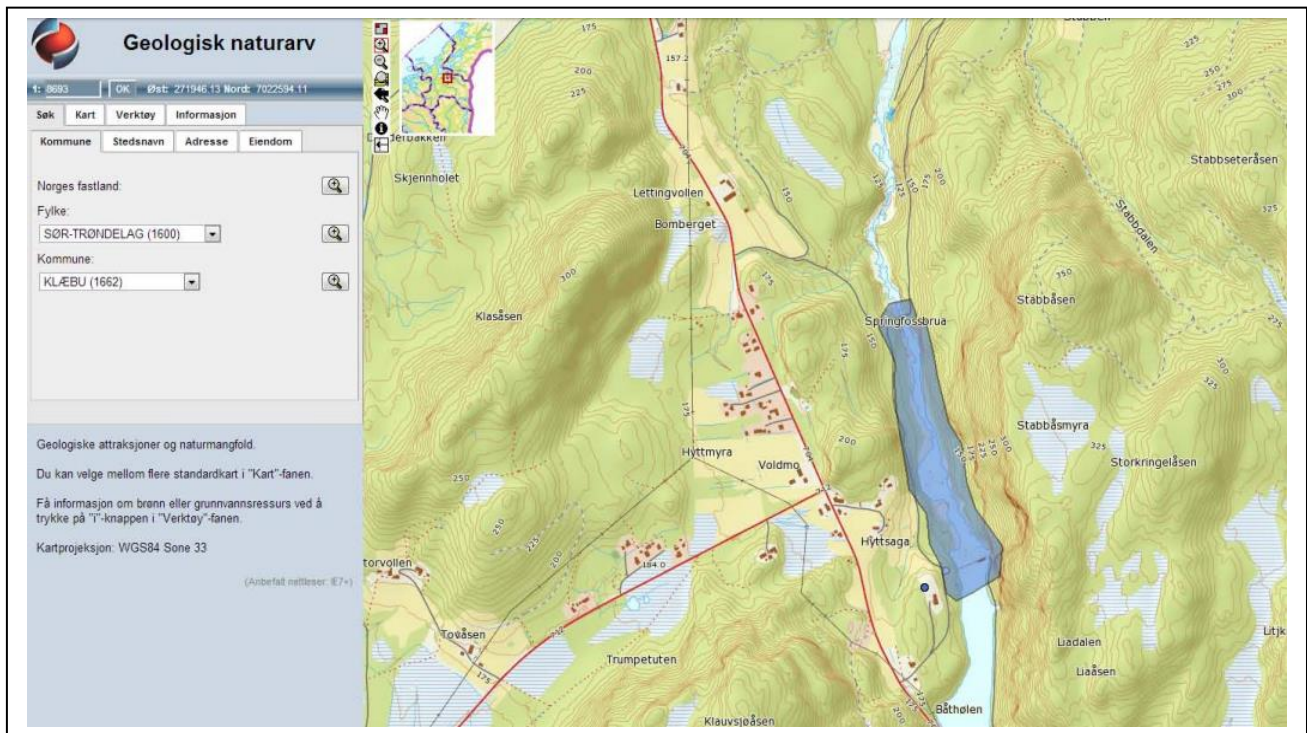

Fig 5: Avgrensing av putelavaområde ved Hyttfossen, forslag fra NGU.

Se video fra området:

https://www.youtube.com/watch?v=XUBrElr_g48

Vi ønsker Fylkesmannen lykke til med dette viktige arbeidet!

Med hilsen

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag
 For styret
 Ingerid Angell-Petersen